
JESU LIV

Vad hände egentligen med Jesus? Vad gjorde han? Vad sade han?

Här följer en kort genomgång i punktform av Jesu liv och den tid han levde i.

Du kan också se en film om Jesus i RUM 4!

TID OCH PLATS

TID: C:a år 4 f Kr - 33 e K

Varför föddes inte Jesus år 0? Jo, när man på 500 talet ville ändra tideräkningen till att räknas efter Kristi födelse, räknade munken Exiguus fel på några år ...

PLATS: Palestina (klicka på fönstret i rum 1 för en karta)

YTTRE FÖRHÅLLANDEN

GEOGRAFI:

I Bibeln talas det framför allt om tre landskap: Galiléen, Samarien, Judéen.

Galiléen var det nordliga landskapet. Där låg bl annat Nasaret där Jesus växte upp, Kapernaum - hans hemstad som vuxen och sjön Gennesaret, som det talas så mycket om i bibeln

Judéen var det sydliga landskapet. Där låg huvudstaden Jerusalem högt uppe på ett berg, 800 m över havet. i Jerusalem fanns också templet ditt alla judar som kunde försökte vallfärda vid stora högtider.

Samarien var landskapet däremellan. Där hade man blandbefolkning och blandreligion. Judarna såg därför snett på samarierna och vice versa. Nästan som israeler och palestinier idag.

Det kan också vara praktiskt att orientera sig utifrån havet, de två sjöarna och floden däremellan:

Palestina ligger vid *Medelhavets* östra strand.

I norr finns sjön *Gennesaret*. Den kallas också Galileiska sjön eller Tiberias sjö. Det är omkring denna sjö som många av bibelns berättelser om Jesus utspelas.

I sydost ligger det sterila *Döda havet*, 400 m under havets yta!

Däremellan flyter floden *Jordan*, där Johannes döparen döpte.

OCKUPERAT LAND:

Palestina var på Jesu tid ockuperat av det mäktiga romarriket, med *Pontius Pilatus* som sin representant.

VISST SJÄLVSTYRE

Man hade också lokala kungar. Mest kända är två Herodes: *Herodes den store*, som ville döda alla gossebarn i Betlehem vid Jesu födelse, och *Herodes Antipas*, som lät halshugga Johannes döparen och som vi också möter natten före Jesu korsfästelse.

Dessutom fanns ett visst självstyre. Den egna myndigheten hette *Stora rådet*. Det fungerade på en och samma gång som riksdag, högsta domstol och "kyrkomöte"

GRUPPER MED INFLYTANDE

Fariséerna var en strängt religiös grupp som ville göra gamla testamentets lagar till norm för hela folket, tillämpa dem på sin tid genom "de äldstes stadgar". De deltog gärna i debatten och samtalen i synagogorna

Sadducéerna var ett aristokratiskt prästparti, som tillhörde makteliten. De erkände bara de fem moseböckerna i Gamla testamentet, och trodde inte på vare sig uppståndelse, änglar eller andemakter.

Skriftlärda var akademiskt skolade bibeltolkare, ofta fariséer.

Seloterna hade liknande inställning som fariseerna, men ville göra väpnat uppror mot romarna.

Vid Jesu tid fanns dessutom en munkorden, som kallades *esséer*, och hade sin bas i Qumran vid Döda havet. 1947-1952 hittade man där deras gamla skrifter, "Dödahavsrollarna".

FÖDELSE OCH BARNDOM

FÖDELSEN I BETLEHEM

På en skattskrivning kom Jesus att födas i "Davids stad" *Betlehem*, en mil sydost om Jerusalem. Där föddes tusen år tidigare en herdepojke, *David*, som med tiden skulle bli Israels främste kung. David blev förebilden för den än större kungen som skulle komma, *Messias*. "*Messias*" är hebreiska och betyder "den som smorts" dvs till kung. På nya testamentets språk grekiskan blir det "*Kristus*"!

Några århundraden efter David hade profeten *Mika* profeterat att det skulle komma en märklig konung från just Betlehem. (Mika 5:2)

Ett minne från en härlig vårmorgon utanför Jerusalem 1979:

Vår grupp skulle denna dag besöka Betlehem. När vi redan i Jerusalems utkanter får syn på staden, tar reseledaren fram bibeln och läser profeten Mikas ord i gamla testamentet. *Mika* skrev att den på hans tid obetydliga staden en gång skulle komma att bli mycket betydelsefull: "*Betlehem, du judiska*

bygd, ingalunda är du ringast bland Juda furstar, ty av dig skall utgå en furste som skall vara en herde för mitt folk Israel”.

Denna dag var vår buss kanske bara en av hundra som skulle till just Betlehem, med folk från jordens alla hörn? Varför just dit? Jo, där föddes en som över hela världen skulle bli känd som ”Den gode herden”.

Profeterna hade inte bara sagt att Messias skulle komma från Betlehem. Han skulle också vara av Davids ätt. När Jesus sista veckan rider in i Jerusalem ropar människor just *”Hosianna, Davids son!”*...

Skildringen av Jesu födelse - *julevangeliet* om Jesu födelse läser vi i Lukasevangeliet 2:1-20

*Maria födde
Jesus utan en
mans
medverkan*

FAMILJ

Jesu mor hette *Maria*. Bibeln säger att hon, genom ett Guds under, födde Jesus utan en mans medverkan .

Maria var trolovad (förlovad) med *Josef*.

Jesus var aldrig gift. Det nämns i Bibeln om syskon, men man är inte säker på om det rör sig om yngre syskon, halvsyskon eller kusiner.

UPPVÄXTEN I NASARET

Josef och Maria var annars från den lilla staden *Nasaret* uppe i Galiléen, i det norra landskapet.

Där arbetade Josef som *”snickare”* (egentligen med allt slags byggnadshantverk). Därför kan vi nog anta att Jesus också fick prova på detta yrke.

TOLVÅRINGEN I TEMPLET

Enda skildringen vi har från Jesu uppväxt är när han som tolvåring med familj och släkt besökte Jerusalems tempel. De bibellärda teologerna förundrades över den djupa insikt tolvåringen hade redan då. När de andra for hemåt, stannade Jesus kvar i templet. Föräldrarna blev oroliga, vände tillbaks och fann Jesus kvar i templet. Varför gjorde du oss detta, undrar de. Jesus svarar: *”Visste ni inte att jag bör vara där min Fader bor”* ?

VUXENLIV

JOHANNES DÖPAREN

Under flera århundraden före Jesus tyckte profetian - *”Guds direktröst”* - ha tystnat. Men nu uppträder Johannes döparen vid Jordan, med en predikan full av kraft. Plötsligt hör man Guds röst igen! Johannes hade av Gud fått kallelsen att bereda vägen för den Messias som nu skulle komma. Johannes fick särskilt två sanningar att förkunna om denne Messias: 1) han är det *Guds Lamm* som borttager världens synder, 2) han *döper med Helig Ande*.

ANNORLUNDA PREDIKAN

Efter att Jesus själv döpts av Johannes, började han vandra omkring och predika. Hans predikningar gjorde starka intryck. Man kunde säga: *"aldrig har någon talat som den mannen talar"* och *"han predikar med makt och myndighet och inte som våra skriftlärde"*.

En mycket känd predikan är den så kallade Bergspredikan, Matteusevangeliet, kapitlen 5-7. I rum 4 kan du läsa exempel på kända Jesusord och predikningar.

MED MAKT OCH MYNDIGHET

Det var inte bara så att Jesu ord gjorde intryck - de åtföljdes också av *tecken och under*. Vi läser om hur Jesus botade lama, blinda, stumma, uppväckte döda. Ett tecken på att Jesus verkligen gjorde under är det förhållandet att ingen motståndare försöker förneka dem - de har ju sett dem med egna ögon! I stället söker man bortförklara undren med att han gör dem med hjälp av "Beelsebul", d v s den onde.

TOLV LÄRJUNGAR (APOSTLAR)

Jesus kallade tolv lärjungar, som skulle följa honom, för att sedan kunna berätta för omvärlden vad han sade och gjorde. Inte minst skulle de bli vittnen till hans uppståndelse. De kallas också *apostlar*, och fick vara med och grundlägga Kristi kyrka. De kanske mest kända lärjungarna är de båda fiskarparen Petrus och Andreas, Jakob och Johannes, samt Judas, som kom att förråda honom.

TRE ÅR SOM SATT SPÅR

I trettio år levde Jesus undandraget och anonymt. Sina tre sista år verkade han offentligt. Och det hände verkligen mycket under de tre åren! I Rum 4 kan du se en film som försöker måla några av dessa händelser.

TYCKTES SLUTA PÅ ETT KORS

Efter ca: tre år i offentligheten blev Jesus gripen. Han anklagades för hädelse av de judiska ledarna och för uppror av romarna. Han korsfästes i Jerusalem, sannolikt påsken år 33 e Kr.

OCH SEDAN?

OVÄNTAD FORTSÄTTNING

Efter korsfästelsen trodde alla att det var slut med Jesus. Också lärjungarna!

Men Bibeln berättar om en överraskande fortsättning:

UPPSTOD PÅ TREDJE DAGEN

På "tredje dagen" (vår påskdag) kom först några kvinnor till graven för slutföra det som hörde till "liksvepningen" av en död. Men graven var tom. En ängel från Gud visade sig för dem och påstod att Jesus var uppstånden. Fullständigt förvirrade berättade de om vad de varit med om. Lärjungarna är lika chockade som kvinnorna. De tror att deras berättelser bara är fantasier. Men undan för undan börjar sanningen gå upp för dem. Framför allt genom att Jesus själv visar sig för dem - och andra. För lärjungarna blir förstås detta det avgörande beviset på att Jesus var - och är - Messias och Guds Son. Och att döden inte har sista ordet i tillvaron!

Underbart om det är sant! Men kan det vara sant?

Här ger tre kända personer sina svar:

Carl-Erik Sahlberg, känd präst i Klara i Stockholm, sammanfattar saken på ett enkelt sätt i sin Bok "Min tro". Här kommer ett utdrag:

Min tro på en Gud hör också nära samman med min tro på Jesus. Att Jesus över huvud taget har levat är ett så ovedersägligt faktum att jag även som hedersordförande för ateistiska förbundet skulle hävda det. Att han levat och verkat i det lilla landet Israel ca. 30 år in i vår tideräkning bekräftas ju av samtida romerska historieskrivare som t.ex. Tacitus (55-120 e. Kr.), Suetonius (ca. 75-160 e. Kr.) och Josephus (37-ca. 100 e. Kr.)

Sen påstod lärjungarna, som ju borde veta mest, att han inte bara levat och verkat utan även uppstått. "Graven var tom - Jesus har visat sig!" Att graven var tom är faktiskt alla inblandade i rättegången kring Jesu död överens om, annars hade det varit den enklaste sak i världen för landshövding Pontius Pilatus eller de judiska översteprästerna, att bara plocka fram den döda kroppen och en gång för alla få tyst på pratet att Jesus levde. Ingen kunde det.

Stal lärjungarna kroppen? Det var ju det som de judiska översteprästerna ville att Pontius Pilatus skulle sprida ut. (Matt. 28:62-66) Fast det låter ologiskt i kubik. Då skulle lärjungarna först ha lyckats osedda och ohörda ta sig fram till graven, utan att vakterna märkte ett dyft. Bara det en prestation. Sen skulle de ha lyckats att ljudlöst rulla undan den stora stenen. Sen skulle lärjungarna ha gått in i graven, hämtat den döda kroppen, under möda och mörker burit ut den och förbi de ännu sovande vakterna. Sen begrava den någonstans i Jerusalem - inte heller det så lätt att göra osedd. Sen gå ut i världen och säga att Jesus lever och så på köpet bli dödade för den proklamationen. Nej, det vore dårars dåreri.

Men Jesus kanske inte var riktigt död, han kanske var skendöd. Om man då bortser från Bibelns egen utsaga att ur hans sår kom blod och vatten på korset (Joh. 19:34, tecken på att Jesus var död), så skulle då den hårt plågade, febersjuka Jesus, slagen med 39 slag med remmar av bly i änden, ändå ha lyckats ta sig ur sina linnebindlar, lyckats välta undan gravstenen, som när den dunsade i backen, inte väckte vakterna. Sen skulle han på något sätt ha tagit sig till lärjungarna (var de nu befann sig) och sagt: "Här är jag. Jag lever". Under dödshot skulle lärjungarna

*Graven var tom -
Jesus har visat sig*

därefter gå ut i världen och säga "Jesus lever. Han har visat sig!" (vilket då i och för sig skulle vara sant) men sen hålla Jesus gömd i 50 år fram till hans riktiga död, så att ingen upptäckte bluffen. Duktigt gjort!

Lärjungarna gick till fel grav, säger någon. Ja, det kunde väl i och för sig ske i det kompakta mörkret i morgontimman på påskdagen. Men dels är det väl ett lite förklenande omdöme om lärjungarnas lokalkännedom men framför allt hade det återigen varit lätt för de romerska eller judiska myndigheterna att få slut på pratet om att Jesus levde, genom att plocka fram den döda kroppen ur den riktiga graven. Ingen kunde det.

Lärjungarna såg vad de ville se. Det var den förklaring som min lärare i kristendom vid Östersunds högre allmänna läroverk gav. Fast det bibliska materialet säger ju, att det var det minsta lärjungarna gjorde. En av dem, Tornas, tvivlade så till den grad, att när han får höra nyheten om att Jesus uppstått, så tror han det inte, såvida han inte allra först får se såren efter spikarna. Så mycket gick han och tänkte på att Jesus uppstått! Sen är det väl frågan om man går i döden för en tro som man är så osäker på.

Så kvarstår det kristna svaret inför den tomma graven - den var tom och Jesus har visat sig. Och med det budskapet gick de ut i världen och lät sig dödas för det. Fyra av dem blev korsfästa, t.ex. brödraparet Petrus och Andreas. Tvivlaren Tornas skall själv ha blivit martyr för en bärande tro på en levande Kristus o.s.v.

Paulus, en av dem som förföljt de kristna, gick också i döden för den tron och säger sig tillsammans med många andra ha mött Jesus som levande. (1 Kor. 15:5-6) Sen berättar ju tvåtusenårig kyrkohistoria och kristen spiritualitet, att det inte bara är de, som påstår sig ha mött och sett Jesus....

Stefan Gustavsson, skärpt kristen analytiker, gör en lite mer ingående genomgång av argumenten. Bifogas nedan:

UPPVÄCKTES JESUS FRÅN DE DÖDA?

"Denne, nämligen Jesus, har Gud låtit uppstå, och vi kan alla vittna om det." Påståendet kommer från Petrus och är hämtat från historiens första kristna predikan. Alla källor om den tidiga kristendomen visar att tron på Jesu uppståndelse var central; den var själva livsnerven i den kristna rörelsen. Som Paulus senare skrev: "Men om Kristus inte har uppstått, ja, då är vår förkunnelse tom".

Finns det någon anledning att ens undersöka ett så halsbrytande påstående som att Jesus uppväcktes från de döda? Jag tror det; den som är villig att undersöka frågan historiskt, istället för att dogmatiskt avvisa den, upptäcker nämligen ett antal förbryllande pusselbitar.

Förvånande frågor .

1. Varför skulle någon, efter korsfästelsen och döden, hävda att just Jesus var Israels Messias? Det bryter mot kända mönster. Ingen hävdade det om andra Messiaskandidater, som Judas från Galileen efter hans

misslyckade upprorsförsök år 6, eller revolutionären Simon bar-Giora när han dödats år 70 eller Simon bar-Kochba som dödades vid upproret år 135. Deras död visade med all tydlighet att de inte var Messias. Anhängarna insåg omedelbart att Messias måste sökas någon annanstans. Det motsatta skedde med Jesus. Varför blev övertygelsen om Jesus som Messias starkare efter hans förnedrande avrättning?

2. De första kristna var ärligt övertygade om att uppståndelsen skett; de var inte bedragare som berättade om något de själva visste var falskt. Deras vittnesbörd gav dem inte pengar, makt, anseende eller andra fördelar. Tvärtom, de blev föraktade, förföljda, fängslade, dödade ... och de fortsatte ändå hävda uppståndelsen. Det finns ingen anledning att betvivla deras tro på uppståndelsen. Men vad orsakade den?

3. Ursprungligen var de flesta av dem skeptiska och svårövertygade. Efter den ofullständiga begravningen på fredagskvällen och sabbatens obligatoriska stillhet var de inriktade på att fullborda Jesu begravning. Ingen förväntade uppståndelsen. När de hörde vittnesmålen och sedan själva såg den uppståndne sökte de först desperat efter bortförklaringar. De tyckte vittnesmålen "bara var prat och trodde inte på dem", de menade att Jesus var "trädgårdsvakten" eller att det "var en ande de såg" Vad var det som sedan övertygade dem?

4. De genomgick en dramatisk förändring kort tid efter Jesus avrättning. När Jesus fängslades och dödades var de inte mycket att räkna med. De flydde för att rädda sitt eget skinn, förnekade sin vänskap med Jesus och höll sig gömda av rädsla för myndigheterna. Några veckor senare klev de fram i offentligheten i Jerusalem med okuvlig glädje och frimodighet. Inga förbud och inga förföljelser kunde tysta deras vittnesmål om uppståndelsen. Vad hade hänt som så radikalt förändrade dem?

5. Kritiker, som Paulus, anslöt sig till den nya rörelsen. Han förföljde de kristna och var under en tid deras mest högljudde och våldsamme motståndare. Men han bytte oväntat sida, undergrävde sin egen position som ledande teolog i Israel och utsatte sig själv för enorma svårigheter. Varför detta plötsliga sidbyte?

Vittne till uppståndelsen

Det genomgående svaret är: vi har mött Jesus uppstånden. De första kristna hävdade inte att de haft en vision, en syn eller en inre erfarenhet av Jesus. Nej, de hävdade att de, under en period av sex veckor, vid många olika tillfällen,

såg, hörde, rörde vid, talade med och åt tillsammans med den uppståndne Jesus. Att de fick "många säkra bevis på att han levde".

Vittnesmålen kommer från många håll; individer, mindre grupper av människor och stora folksamlingar.

Listan av vittnesmål ser ut så här. Jesus visade sig för:

- Maria Magdalena och några andra kvinnor utanför graven söndag morgon

- Petrus
- Kleopas och hans vän på vägen till Emmaus
- tio av apostlarna söndag kväll och en vecka senare elva av apostlarna, plus andra lärjungar i Jerusalem
- Jakob, Jesu bror
- sju av apostlarna vid Galileiska sjön
- många människor på berget i Galileen
- 500 människor vid ett och samma tillfälle
- apostlarna på himmelfärdsberget
- Paulus, i en syn, på vägen till Damaskus

Vittnesmålen är omfattande (över 500 personer), identifierbara (personer, platser och tidpunkter är angivna) och tidiga: "de flesta är ännu i livet, men några har avlidit" skriver Paulus i mitten av 50-talet. Det var i samtiden kontrollerbara uppgifter.

Över 500 människor vittnar om Jesu uppståndelse

Vad är bästa förklaringsmodellen?

Majoriteten av historiker och NT-forskare bejaktar grunddragen i evangeliernas berättelse om Jesu sista dagar: han fängslades, korsfästes, togs död ner från korset och lades i en offentligt känd grav. Några dygn senare var graven tom och kroppen borta. Samtidigt började människor hävda att de mött Jesus uppstånden; en erfarenhet som hade livsförvandlande konsekvenser för dem. Nyckelfrågan: vad är den bästa förklaringen till det som hände efter Jesus avrättning? Varje svar måste ge en sammanhängande förklaring till fyra historiska fakta:

- Jesus avrättades och begravdes under fredagen
- söndag morgon var graven tom (vad hände med kroppen?)
- hundratals vittnena intygade att Jesus uppstått (vad hade de varit med om?)
- lärjungarna förändrades oväntat (vad orsakade skiftet från rädsla till oräddhet?)

Genom historien har olika teorier prövats. Som att Jesus var skendöd, att någon stal kroppen ur graven, att lärjungarna ljög eller hallucinerade, att erfarenheterna av den uppståndne var av psykologisk art ... Ingen av teorierna har övertygat. De har för låg grad av förklaringsförmåga och gör inte rättvisa åt faktaunderlaget. Kvar står de första kristna svar: Gud uppväckte Jesus – och bitarna faller på plats.

Framtiden är här

I kristen tro är uppståndelsen inte en absurd oregelbundenhet i en annars lagbunden värld av död och sönderfall. Uppståndelsen är startpunkten på något nytt. Gud har, mitt i historien, visat vad vi är på väg emot. Framtiden har på en punkt i mänskligheten redan brutit igenom. Med Paulus ord: Jesus "har gjort slut på döden och fört liv och odödlighet fram i ljuset."

Stefan Gustavssons föreläste även i riksdagshuset om Jesu uppståndelse:

<http://www.youtube.com/watch?v=yRBm6b1UzhA>

Stanley Sjöberg, pingstpastor som fått hjälpa många till tro, talar mer om vad uppståndelsen kan betyda för oss, när vi börjar tro på den

<http://www.youtube.com/watch?v=HrxPspO8qso&feature=related>

GENERALORDERN

Innan Jesus lämnade jorden, gav han lärjungarna ett löfte och befallning - vi brukar kalla den "missionsbefallningen":

"Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut." (Matteusevangeliet 28:18-20)

ÅTER TILL FADERN

Efter 40 dagar återvände Jesus till sin Fader i himmelen ("himmelsfärden"). Himmelsfärden handlar inte om någon astronautfärd, utan att Jesus återvände till existensen hos sin Fader, "på hans högra sida", som medregent.

SÄNDER ANDEN

Tio dagar efter himmelsfärden - vid pingsten - uppfylls mycket påtagligt löftet från Jesus att sända sin helige Ande till lärjungarna. De fylldes med ett liv och en kraft som de inte haft förut. De började nu förstå skrifterna på ett mycket tydligare sätt. De fick lust och förmåga att lovprisa Gud och vittna om Jesus för andra. Denna påtagliga förändring blev också startskottet till Kristi kyrka på jorden.

Allt detta var förutsagt i gamla testamentet: Gud skulle skapa ett nytt förbund, inte bara med judafolket, utan med alla människor som sätter sin tro till Jesus. Detta nya förbund skulle särskilt kännetecknas av två ting med rötter just i påsken och pingsten: genomgripande förlåtelse och uppfyllelse av den helige Ande.

KYRKAN BLIR TILL

Som en följd av den helige Andes verkan kom 3000 till tro och lät döpa sig där i Jerusalem. Från första stund höll de fast vid det som brukar kallas "de fyra B-na" (Apostlagärningarna 2:42):

Bibeln, Bönen, Brödsbrytelsen (= nattvarden) och Brödragemenskapen (i originalet står det bara "gemenskapen", d v s mellan både kvinnor och män, hög och låg, tjänare och fri)

Därmed var Kristi kyrka grundad på jorden.

SKALL KOMMA TILLBAKS

En gång skall Jesus komma tillbaka för att döma levande och döda, och upprätta Guds rike fullt ut.

Mer om döden, himmelen och Jesu återkomst i rum 6!